

Hermeneutika vagy a bibliai szövegértelmezés változatai

Hermeneutik oder Versionen der biblischen Interpretation von Texten

33. Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferencia

33. Internationale Bibelkonferenz in Szeged

A konferencia időpontja/Termin der Konferenz
2022. augusztus 23–25./ von 23. bis 25. August 2022

A konferencia helyszíne/Ort der Konferenz

Szegedi Dóm Látogatóközpont

Dóm tér 16. / Dom Platz 16.

Tel.: +3620 9509891

E-mail: benyik.gyorgy@gmail.com

A Konferencia védnökei/Patrons der Konferenz

DR. KISS-RIGÓ LÁSZLÓ

szeged-csanádi megyéspüspök/Bischof von Szeged-Csanád,

PROF. DR. SZUROMI SZABOLCS ANZELM

rector emeritus (PPKE)/emeritierter Rektor (PPKE),

PROF. DR. ODA WISCHMEYER

Universität Erlangen,

PROF. DR. MARTIN MEISER

Universität des Saarlandes,

PROF. DR. MARTOS LEVENTE BALÁZS

a PBB tagja/Mitglied des Päpstlichen Biblischen Komitees,

PROF. DR. KOCSIS IMRE

PPKE – Pázmány Péter Katholische Universität,

PROF. DR. PECSUK OTTÓ

Magyar Bibliatársulat főtársa/Generalsekretär der Ungarischen

Bibelgesellschaft,

DR. KUSTÁR ZOLTÁN

DRHE – Reformierte Theologische Universität Debrecen,

PROF. DR. TIBOR FABINY

a Hermeneutikai Kutatóközpont igazgatója/Direktor des Zentrums für Hermeneutik.

A konferenciát a Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferencia Alapítvány
rendezi./Die Konferenz wird von der Szeged International Biblical Conference
Foundation organisiert.

Támogatóink: a Nemzeti Erőforrások Minisztériuma és a Szeged-Csanádi
Egyházmegye./Unsere Unterstützer sind das Ministerium für nationale
Ressourcen und der Diözese Csanádi von Szeged.

„Habent sua fata libelli...” – mondotta Terentius (Kr. e. 185–159), vagyis „a könyveknek megvan a maguk sorsa”, amivel nem annyira a könyvek fizikai valójára, hanem inkább a beléjük rejtett üzenetre gondolt. Ez az üzenet azonban a tetszhalál állapotában van egészen addig, amíg nem találkozik olvasójával, ám az üzenet e találkozás pillanatától fogva kiszolgáltatottja is lesz életre keltőjének. Ez a sorsa mind leghétköznapiabb üzeneteinknek, mind az irodalmi alkotásoknak, de az írásba foglalt kinyilatkoztatásnak, a Biblia szent szövegének is.

Mivel a keresztény és a zsidó vallási közösségek számára minden későbbi teológiai, morális és jogi gondolkodásuknak a Biblia az alapja, ezért nem mindegy, hogy az olvasók mily módon is közelítik meg azt, hogyan értelmezik. A hermeneutika, azon belül a bibliai hermeneutika a szent szövegek értelmezésének a tudománya: azt vizsgálja, milyen módszerekkel igyekeztek megragadni az olykor több ezeréves szöveg értelmét a különböző korokban.

Dr. Benyik György
a konferencia igazgatója

„Habent sua fata libelli...”, d. h. Bücher haben ihre Schicksale, sagte einmal Terentius im 2. Jh. vor Christus. Dabei dachte er nicht so sehr an den materiellen Bestand der Bücher, sondern eher an ihre verborgene Botschaft. Diese Nachricht liegt als Scheintote da, solange sie auf keine Leser trifft, nach ihrem Zusammenreffen ist sie aber dann diesen ihren Lesern, die sie zum Leben erweckt hatten, auch ausgeliefert. So ergeht es sowohl allen unseren alltäglichen Nachrichten, als auch den literarischen Werken - und auch der verschriftlichten Offenbarung, den heiligen Texten der Bibel.

Da die Bibel sowohl den christlichen, als auch den jüdischen Religionsgemeinschaften der Grund ihrer theologischen, etischen und juristischen Denkens war, war es ihnen überhaupt nicht egal, wie die Leser/innen diese Bibel interpretieren, wie sie sich ihr nähern. Die Hermeneutik, und insbesondere die Bibelhermeneutik ist die Wissenschaft der Auslegungsmethoden von heiligen Texten, die untersucht, in welchen Epochen auf welche Art und Weise versucht wurde, die gegebenenfalls gar mehrere Tausende von Jahren zurückliegenden Texte zu dechiffrieren.

Dr. Benyik György
die Direktor der Konferenz

ELŐADÁSOK/VORTRAGS

1. **Adorjáni Zoltán** [Kolozsvar (RO)]: *Philons Hermeneutik im Lichte der De vita contemplativa*. / *Philón hermeneutikája a De vita contemplativa tükrében*.
2. **Akiyama, Manabu János** [Tsukuba (J)]: *The Method of Contemplative Biblical Interpretation of the Catena Aurea*. / *A Catena Aurea kontemplatív bibliaértelmezésének módszere*.
3. **Bacsó Benjámín** [Budapest (H)]: *A problematic point in hermeneutics in the Anabaptist theology*. / *Egy problematikus pont az anabaptista teológia hermeneutikájában*.
4. **Balogh Gábor** [Budapest (H)]: *Die Gestalt Jesu. Eine hermeneutische Annäherung* / *Jézus alakja. Egy hermeneutikai megközelítés*.
5. **Báthory Orsolya** [Budapest (H)]: *The Issue of Biblical Hermeneutics in Pázmány Péter's Works*. / *A bibliai hermeneutika kérdése Pázmány Péter munkáiban*.
6. **Becker, Eve-Marie** [Münster (D)]: *Die Texthermeneutik von Oda Wischmeyer*. / *Oda Wischmeyer szöveghermeneutikája*.
7. **Benyik György** [Szeged (H)]: *The Christian reception of Rashi's hermeneutics*. / *Rashi hermeneutikájának keresztény recepciója*.
8. **Bodor Attila** [Göttingen (D)]: *Hermeneutics of the Syriac Old Testament*. / *A szír Ószövetség hermeneutikája*.
9. **Boross Gábor** [Debrecen (H)]: *Spinoza's Hermeneutic of the Bible*. / *Spinoza bibliai hermeneutikája*.
10. **Cifrak, Mario OFM** [Zagreb (HR)]: *De transfiguratione Christi: Wirkungsgeschichte und Alexander von Hales*. / *De Transfiguration Christi: hatástörténet és Alexander Halensis*.
11. **Czire Szabolcs** [Kolozsvar (RO)]: *Social Scientific Interpretation. Foundations and Perspectives*. / *Társadalomtudományi értelmezés. Alapok és perspektívák*.
12. **Elliott, Mark** [Glasgow (GB)]: *Anthony C. Thiselton, Hermeneutics*. / *Anthony C. Thiselton, Hermeneutika*.
13. **Engyh Sándor** [Sárospatak (H)]: *Intertextualität bei Strack und Billerbeck. Lehren der Behandlung von Texten*. / *Intertextualitás Strack és Billerbeck munkásságában. A szövegkezelés tanulságai*.
14. **Fabiny Tibor** [Budapest (H)]: *Ricoeur's Hermeneutics of Evil and Shakespeare's Macbeth* / *Ricoeur hermeneutikája a Gonoszról és Shakespeare Macbethjéről*.
15. **Fornberg, Tord** [Uppsala (S)]: *Dionysios the Areopagite and the Bible*. / *Dionüsziosz Areopagita és a Biblia*.
16. **Förköli Gábor** [Budapest (H)]: *Analytical Tools for Reading the Bible: Comparing and Ramist Diagrams in the Homiletics of Hungarian Puritanism*. / *Analitikai eszközök a Biblia olvasásához: közhelyek és Ramist diagramok a magyar puritanizmus homiletikájában*.
17. **Fröhlich Ida** [Budapest (H)]: *Pesher as a Method of Interpretation: From Daniel to Qumran Pesher*. / *A pesher mint értelmezési módszer: Dániel könyvétől a Qumrani pesherig*.
18. **Gábor Csilla** [Kolozsvar (R)]: *Polemics about the Bible in the First Half of the 17th Century: Péter Pázmány and Péter Pécsváradi*. / *Polémia a Bibliáról a 17. század első felében: Pázmány Péter és Pécsváradi Péter*.
19. **Görföl Tibor** [Pécs (H)]: *Die Bibel als Anleitung zur Mystik? Auslegungsmethoden bei Johannes vom Kreuz*. / *A Biblia mint a miszticizmus útmutatója? Értelmezési módszerek Keresztelő Szent Jánosnál*.
20. **Graffy, Adrian** [London (GB)]: *Milestones in Catholic Biblical Teaching*. / *Mérföldkövek a katolikus bibliai oktatásban*.
21. **Hamza Gábor** [Budapest (H)]: *Joachim of Fiore and the Idea of the "Third Reich" in the 20th Century*. / *Joachim a Fiore és a „Harmadik Birodalom” eszméje a 20. században*.
22. **Hausmann, Jutta** [Bayreuth (D)]: *Gen 17 – eine Herausforderung für christliche Lektüre im jüdischen Kontext*. / *Gen 17 – kihívás a keresztény olvasás számára zsidó vonatkozásban*.
23. **Horváth Imre** [Pécs (H)]: *The Parables of Jesus: A Hermeneutical Challenge; Reader-Oriented Approaches in the 20th Century*. / *Jézus példázatai: hermeneutikai kihívás; olvasó-orientált megközelítések a 20. században*.
24. **Hoványi Márton** [Budapest (H)]: *American Deconstruction as Theology*. / *Az amerikai dekonstrukciós teológia*.
25. **Hörcher Ferenc** [Budapest (H)]: *Gadamer on the Concept of Prejudice and Tradition, of the Political Philosophical significance of philosophical hermeneutics*. / *Gadamer az előítélet és a hagyomány fogalmáról – a filozófiai hermeneutika politikai filozófiai jelentőségéről*.
26. **Kocziszky Éva** [Veszprém (H)]: *Wozu Christentum in einer postsäkularen Gesellschaft? Badiou, Zizek und Agamben lesen das Neue Testament*. / *Merre tart a kereszténység egy posztszektuláris társadalomban? Badiou, Zizek és Agamben Újszövetség-olvasata*.
27. **Kocsi György** [Szeged (H)]: *Hermeneutik des Psalm 8*. / *A 8. zsoltár hermeneutikája*.
28. **Kocsis Imre** [Budapest (H)]: *Die Hermeneutik von Hieronymus anhand seiner Paulusbrief-Kommentare*. / *Jeromos hermeneutikája a Pál leveleihez fűzött kommentárjai alapján*.
29. **Kókai Nagy Viktor** [Debrecen (H)]: *Josephus Flavius' Kaingeschichte*. / *Josephus Flavius Káin-története*.

30. **Kolarcik, Michael SJ** [Roma (I)]: *Biblical Exegesis Between History, Theology, and Hermeneutics: In Search of a Nexus.* / A bibliai egzegézis a történelem, a teológia és a hermeneutika között: kapcsolat keresése.
31. **Koltai Kornélia** [Budapest (H)]: *The commentary material of Simon Pechi's Bible translation (1634).* / Péchi Simon bibliafordításának (1634) kommentár anyaga.
32. **Kormos Erik** [Budapest (H)]: *Hermeneutics in the Language of Literature in Theology.* / Hermeneutika a teológiai irodalom nyelvezetében.
33. **Kránitz Mihály** [Budapest (H)]: *The hermeneutics of Christian apologists.* / A keresztény apológéták hermeneutikája.
34. **Kustár György** [Sárospatak (H)]: *The Nature of the Text – The Hermeneutic of Mimesis.* / A szöveg természete – a mimézis hermeneutikája.
35. **Kustár Zoltán** [Debrecen (H)]: *Hermeneutik der Schreiber (Sopherim) und der Masoreten (Ba'alé Ha-Massorah).* / Az írástudók és a masszoréták hermeneutikája.
36. **Labahn, Antje** [Wuppertal (D)]: *Die Biblische Theologie in der Hermeneutik von Hans Hübner.* / Bibliai teológia Hans Hübner hermeneutikájában.
37. **Labahn, Michael** [Halle (D)]: *Erschafft das „offene Kunstwerk“ seine Leser? Kritische Überlegungen zu Umberto Eco's „Lector in fabula“ und der Bedeutung des Buches für die biblische Hermeneutik.* / A „nyitott műalkotás“ megalkotja olvasóját? Kritikai gondolatok Umberto Eco „Lector in fabula“ című művéről és a könyv fontosságáról a bibliai hermeneutika számára.
38. **Lovas Borbála** [Budapest (H)]: *Ferenc Dávid and the Bible.* / Dávid Ferenc és a Biblia.
39. **Lukács Otilia** [Pécs (H)]: *Cultural Memory as a Hermeneutical Device in the book of Nehemiah.* / A kulturális emlékezet mint hermeneutikai eszköz Nehémiás könyvében.
40. **Luther, Susanne** [Göttingen (D)]: *Dis/ability-sensible Auslegung: Die Bedeutung der Disability Studies für die Bibelhermeneutik.* / Fogyatékoság-érzékeny értelmezés: a fogyatékoságtanulmányok jelentősége a bibliai hermeneutikában.
41. **Maczák Ibolya** [Budapest (H)]: *Bibelerklärende Predigten in der alten Literatur von Ungarn.* / Bibliamagyarító prédikációk a régi magyar irodalomban.
42. **Marjovszky Tibor** [Debrecen (H)]: *Einige Gedanken zu Lorenzo Vallas Vorwort zur Collatio Novi Testamenti.* / Néhány gondolat Lorenzo Valla a Collatio Novi Testamentihez írott előszaváról
43. **Mártonffy Marcell** [Budapest (H)]: *Das Unerkennbare als „norma normans“? Vielstimmigkeit und Offenbarung in der jüngsten Parabelforschung.* / A megismerhetetlen mint „norma normans“? Polifónia és kinyilatkoztatás a legújabb parabolakutatásokban.
44. **Martos Levente Balázs** [Budapest (H)]: *A „Biblical Thinker“ – Biblical Hermeneutics of Paul Beauchamp.* / „Egy bibliai gondolkodó” – Paul Beauchamp bibliai hermeneutikája.
45. **Meiser, Martin** [Saarbrücken (D)]: *Unterschiedliche Übersetzungstechniken in der Septuaginta als Ausdruck unterschiedlicher Hermeneutik.* / Különböző fordítási technikák a Septuagintában mint a különböző hermeneutikák kifejeződései.
46. **Monti, Ludvig** [Roma (I)]: *Psalm 63: The Psalm of Desire. Hermeneutics and Traditional Readings.* / 63. zsoltár: A vágy zsoltárja. Hermeneutika és hagyományos olvasmányok.
47. **Németh Áron** [Debrecen (H)]: *Trauma-Hermeneutik und das Alte Testament – ein forschungsgeschichtlicher Panorama-Schnappschuss.* / A trauma hermeneutikája és az Ószövetség. Kutatótörténeti pillanatkörkép.
48. **Oláh Zoltán** [Gyulafehérvár (RO)]: *St. Jerome's hermeneutic based on his commentary on Isaiah.* / Szent Jeromos hermeneutikája Izajáshoz írt kommentárján.
49. **Patsch Ferenc SJ** [Roma (I)]: *Gadamer and Theology: A Catholic Approach.* / Gadamer és teológia: katolikus megközelítés.
50. **Pecsuk Ottó** [Budapest (H)]: *Hermeneutics of 16th Century Latin Bible Translations.* / A 16. századi latin bibliafordítások hermeneutikája.
51. **Peres Imre** [Debrecen (H)]: *Hermeneutic modalities in the exegesis and theology of Petr Pokorný.* / Hermeneutikai modalitások Petr Pokorný egzegézisében és teológiájában.
52. **Prancz Zoltán** [Budapest (H)]: *The Appearance of Pascal's Biblical Hermeneutics in The Wager.* / Pascal bibliai hermeneutikájának megjelenése A fogadásban.
53. **Rokay Zoltán** [Subotica (SR)]: *Die Methoden in der Clavis von Flacius.* / Módszerek Flacius Clavisában.
54. **Rugási Gyula** [Budapest (H)]: *Christliche Lektüre der jüdischen Bibel.* / A zsidó Biblia keresztény olvasata.
55. **Schimanowski, Gottfried** [Tübingen (D)]: *Philo als Bibelausleger. Spurensuche seiner Hermeneutik in De Vita Mosis I und II.* / Philón mint a Biblia tol-mácsa. Hermeneutikai nyomok kutatása a Mózes élete I. és II-ben.
56. **Schmal Dániel** [Budapest (H)]: *From Typology to Typography: Some Ambiguities of the Catholic Exegesis in the Early Modern Age.* / A tipológiától a tipográfiáig: A katolikus egzegézis néhány kétértelműsége a kora újkorban.
57. **Schwendtner Tibor** [Eger (H)]: *Hermeneutik der religiösen Lebensführung beim jungen Heidegger.* / A vallásos élettapasztalat hermeneutikája az ifjú Heideggernél.
58. **Sebestyén Ádám** [Budapest (H)]: *Péter Bornemisza and his interpretation of the Bible.* / Bornemisza Péter és bibliaértelmezése.
59. **Sepsi Enikő** [Budapest (H)]: *Biblical Hermeneutics of Simone Weil.* / Simone Weil bibliai hermeneutikája.
60. **Szécsi József** [Budapest (H)]: *The issue of hermeneutics in the Talmud.* / A talmudi hermeneutika kérdésköre.
61. **Szuromi Szabolcs Anzelm O. Praem.** [Budapest (H)]: *Hermeneutic and Canon Law – The Doctrine and Discipline in Harmony.* / Hermeneutika és az egyházjog – A doktrína és a disziplína harmóniában.
62. **Tokics Imre** [Budapest (H)]: *Löw Immanuel.* / Löw Immanuel.
63. **Tolmie, D. Francois** [Bloemfontein (ZA)]: *Thomas Aquinas's interpretation of the Letter to Philemon.* / Aquinói Tamás értelmezése a Filemonhoz írt levélről.
64. **Török Csaba** [Budapest (H)]: *Die biblische Hermeneutik in den nachkonziliaren kirchlichen Verlautbarungen.* / A bibliai hermeneutika a zsinat utáni egyházi megnyilatkozásokban.
65. **Várady Endre** [Budapest (H)]: *Hermeneutical Survey Regarding the Quality of the Resurrected Body.* / Hermeneutikai vizsgálat a feltámadt test minőségével kapcsolatban.
66. **Vassányi Miklós** [Budapest (H)]: *Biblical Interpretation in the Liber graduum with especial respect to Homily II, De audiendis scripturis (D'al mashma 'to' daktobē).* / Bibliaértelmezés a Liber graduumban, különös tekintettel a II. szentbeszédre, De audiendis scripturis (D'al mashma 'to' daktobē).
67. **Wischmeyer, Oda** [Nürnberg (D)]: *U. Luz, Theologische Hermeneutik des Neuen Testaments, Zürich 2014.* / U. Luz, Az Újszövetség teológiai hermeneutikája, Zürich, 2014.
68. **Wittkowsky, Vadim** [Berlin, St. Petersburg (D)]: *Russische hermeneutische Schulen und Implikationen für die Bibelhermeneutik.* / Orosz hermeneutikai iskolák és a bibliai hermeneutika vonatkozásai.
69. **Zsengellér József** [Budapest (H)]: *Samaritan Hermeneutics – The Holiness of Mount Gerizim.* / Szamaritánus hermeneutika – A Gerizim-hegy szentsége.

HERMENEUTIKA

avagy
a bibliai
szövegértelmezés
változatai

oder
Versionen
der biblischen Interpretation
von Texten

33. Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferencia
33. Internationale Bibelkonferenz in Szeged

2022. augusztus 23–25.
von 23. bis 25. August 2022

Szegedi Nemzetközi Bibliikus Konferencia Alapítvány
Szeged International Biblical Conference Foundation

nka
Nemzeti
Kulturális Alap